

te Pobutu, i puta ai aku k pu whakamihī mo taua hui, he hui kawanga whare-karakia. Ko taku korero tuarua tenei mo te Pobutu, hei titiro ma raton. He whare karakia te tuatahi, he kohuru he hairangi te tuarua. Te mohiotia te tatatātanga o enei mea, tetahi ki tetahi.

Na TIPI-WHENUA.

[Kua kitea i muri nei e hāra taua aitia i te kohuru. — Etita.]

WAIKATO TANIWHA-RAU.

(Na APIRANA T. NGATA, M.A., LL.B.)

Wahi II.

(I) TE KINGITANGA.

HE tangata te kingi o Waikato e tau ana hei hapai i te ingoa rangatira, hei whakatopu i nga whakaaro o nga iwi i roto i te porotaka o Te Kingitanga. Haunga ake te waihanganga o te tinana, kaore he wahi hape, engari ko nga whakaaro. E titiro ana au he tangata marama, he tangata hohoro ki te whawha i te kupu tika engari e tupato ana ki te whakaputa, e araitia ana pea e nga tikanga nunui hei te takiwā o Waikato. Kei mua ana whakaaro i o tona iwi ki taku mahara, e whai nei ki te hopu i nga mea pakari e ahu ana mai i te taha pakeha hei painga mo tona iwi, oira e tino uaua ana a Waikato ki te whakapiri atu ano ki te taha o te pakeha, na reira ka mate whakaroto nga whakaaro o nga tangata e titiro ana e taetae noatia ana e te Maori te pupuri nga wahi pumau o tona maoritanga i tuku mai i ona tipuna: engari i te mea kua ara ake he aronga hou i te taenga mai nei o te pakeha me tiki atu ano i te pakeha he ringaringa he kaha he matauranga hei whawha i anei mea tauhou.

Ko nga kupu enei a Mahuta ki a matou ko aku hoa o Te Kotalitanga i te taenga ki Waihi i te marama o Mei nei:—

“Haere mai e taku papa (Te Heuheu Tukino) te pou herenga o te tangata o te whenua o te tikanga. Haere mai whakawaha mai nga rangatira o te motu. Haere mai nga rangatira o te motu, i te ngaro hoki a ka kitea mai. Haere mai ki te mahi tahi, ki te whiriwhiri tahi. Haere mai e nga maki matau ki te titiro i tenei hanga i te tikanga i te kupu. Haere mai e nga maki matau ki te titiro whetu.” Katahi ka whakahua te waiata.

Kei waenganui o Waikato me te pakeha e

takoto ana ko te pakanga, ko te whakabekenga toto, ko te raupatu, he awa nui e hamama tonu ana ka toru tekau tenei nga tau. Kia roa e karapiti ai: engari tenei hei te whakatu-tata. Kua hopu a Mahuta ki te kupu a Potatau “Kia mai ki te ture”.—hei te whaiwhai hoki i tera kupu na “Kia mau ki te whakaponono,” e manaakitia ra a Nikora ma e noho mai ra i Te Pourewa, e whakatapua nei te Ratapu, e puare nei nga whare o Waikato ki nga kauwhau a nga mimita. Na Mahuta te kupu ki te taina mo te kakahu kanukanu o o raua tipuna. Maku e tapiri atu tenei, kaore he mate e Waikato ki te kanihitia e koe nga pakaru o te kakahu na, hei whariki mou a ko ake nei. He tikanga toitu tenei hei te ao e takoto ana, na te ringa o te Atua i tuhi ki te rangi ki te whenua, ko te whakaponono aiake te kaupapa hei utanga mo nga mahi a te tangata e tu ai, e ora ai. Ehara te ture, ehara te ahui-whenua, ehara te uaua tangata, ehara te matauranga he tapiri kau no te whakaponono, no te wehi ki te Atua.

(II) TE KAUGHANGANUI.

Ka ara te pepeha hei Waikato te rakau e tupu ana ka toro te Kaughanganui hei taunga mo nga mauu o te motu. Tera hei Maungakawa e toro ana, ko te wahi tera i te torona o te kingi, ko te huinga tera o te iwi i raro i tera whakahaere. Hei te 2 o nga ra o Mei i ia tau i ia tau ka tuwhera te Kaughanganui, ka hui nga Matariki, nga Manukura, nga Whakamarumarū, me tenei i te parangeeki nei. (Ko wai oti i rangatira ki te kore he huruhuru mo nga waewae?) Kei reira ka puaki te kupu i te kingi, ka whiriwhiri e nga rangatira nga take. I te wa e tu ke ana te kingi i nga mahi o te Paremete, i nga whakahaere hoki o era atu wahi o te motu, kaore au e marama he aha ranei nga tino take hei whiriwhiringa. Engari i nga tau i ara nei Te Kotalitanga ka tuatoru nei taenga ki te Kaughanganui; i te wa hoki o Mahuta nei i uru ai me Waikato katoa ki te whiriwhiri i nga ture e hangaia ana mai i te Paremete, kanui nga take korero o nga hui a te Kaughanganui.

Na e Waikato! he taonga nui tenei te ahu ki waho i ou rohe tiroiro ai whakarongorongo ai hoki: he taonga ano hoki te tuku atu i nga maramatanga o waho ki tou takiwa, kia marama ai to titiro ki roto ki waho, ki tetahi taha ki tetahi taha, kia ahei ai te whakariterite, a, te whakatikatika i nga tikanga me te whakahaerenga o nga kupu nunui hei te awa e takoto ana.